

норми створення зелених насаджень на території лікарні досягнуті частково. Доцільно збільшити асортимент витких рослин біля лікувальних корпусів (зокрема з південної їх сторони). Серед видів, які найменше пропускають сонячну радіацію (0,8–0,9%) тут зростають гіркокаштан звичайний, клен гостролистий, тополя біла, ясен звичайний, робінія псевдоакація.

Деревні насадження Полтавської міської лікарні здатні **регулювати вологість повітря**: при великій його сухості — вони підсилюють випари, при високій вологості водяні пари конденсуються на листках — більш прохолодних поверхнях. Для затінення території та вітрозахисту використані наступні породи дерев і кущів: гіркокаштан звичайний, клен гостролистий, ялину звичайну, дуб звичайний, липу серцелисту та інші.

Таким чином, зелена зона території Полтавської міської лікарні № 2 відіграє важливу роль у процесі створення оптимальних умов для людини. Це стосується не тільки очищення повітря від забруднюючих речовин, але і зниження рівня шуму, вібрації, захисту від вітрів тощо. Зелені насадження, в цілому, позитивно впливають на нервову систему людини, що благотворно впливає на життєдіяльність і відпочинок. Але, необхідно відмітити, що асортимент рослин, використаних в озелененні території лікарні є досить бідним й одноманітним. Тому, доцільно провести подальші заходи оптимізації зеленої зони, збільшити асортимент хвойних видів та інше.

Література

1. Ігнатенко О.П. Благоустрій територій населених пунктів / О.П. Ігнатенко. — К., 2010. — 210 с.
2. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць: Підручник / В.П.Кучерявий. — Львів: Світ, 2005. — 456с.
3. Кучерявий В.П. Зеленая зона города. — К: Наук. думка, 1981. — 246 с.

ЛІКАРСЬКІ ВЛАСТИВОСТІ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ ОКОЛИЦЬ С. ЛЯШКІВКИ ЦАРИЧАНСЬКОГО РАЙОНУ

Дерев'янка Т.В., Сиса І.Є.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

На сьогодні рослини є одним із основних джерел для отримання різноманітних лікарських речовин. Більше 30% усіх лікарських препаратів отримують з рослинної сировини. Це, зокрема, біологічно активні речовини — алкалоїди, серцеві глікозиди, вітаміни, дубильні речовини, сапоніни, ефірні олії та інше. Досить актуальним питанням є виявлення серед дикорослої флори тих видів, препарати з яких мають виражену фармакологічну дію і терапевтичний ефект, а також оцінити ресурси лікарських рослин, склавши перелік цілющих видів визначеної території з наступним обліком природних ресурсів вибраних видів. З цією метою нами було досліджено лікарські деревні рослини лісових насаджень околиць с. Ляшківки Царичанського району. Встановлено 15 видів рослин, які характеризуються цінними лікарськими властивостями. З них 9 видів за життєвою формою — дерева, 6 — кущі. Необхідно відмітити, що лісові насадження за

походженням належать до змішаного типу, тобто на базі природного широколистяного лісу сформовані невеликі штучні насадження з таких видів як гіркокаштан звичайний, береза повисла, робінія псевдоакація та інші. Наводимо коротку фітотерапевтичну характеристику та практичне застосування досліджених аборигенних та культивованих деревних видів.

Бузина чорна — *Sambucus nigra* L. У лісових насадженнях околиць с. Ляшківки зустрічається досить часто. Застосовується як потогінний, сечогінний і протизапальний засіб. Рекомендують при простудних захворюваннях, хворобах дихальних шляхів. Бузина діє як жовчогінний засіб, тому її доцільно включати в збори при лікуванні печінки і жовчовивідних шляхів. Як проносний засіб настої і киселі з ягід бузини застосовують в педіатрії. Застосовують і при лікуванні діабету, ревматизму, подагри, а також зовнішньо при опіках, попрілостях, фурункулах, трофічних виразках, для компресів і припарок, для полоскання горла і порожнини рота.

Глід звичайний — *Crataegus oxycantha* L. Даний представник є не досить поширеним на даній території. Препарати глуду звичайного використовують при різних захворюваннях серцевого м'яза (зокрема, при коронарних порушеннях, що супроводжуються симптомами стенокардії), при гіпертонічній хворобі, при артеріосклерозі, нервово-психічному збудженні, запамороченні, при гострому суглобовому ревматизмі. Препарати глуду зменшують збудливість нервової системи і усувають хворобливі симптоми, характерні в клімактеричний період [2, 3].

Обліпіха крушиновидна — *Hippophae rhamnoides* L. Поодинокі відмічена на дослідженій території. Застосовують масло обліпіхи при опіках шкіри, очей, при трофічних виразках, в лікуванні пролежнів, при виразковій хворобі шлунка і дванадцятипалої кишки, при проктитах, тріщинах ануса, при внутрішньому геморої. Обліпіхова олія має високу біологічну активність, прискорює загоєння ран, дефектів рогівки ока, затримує ріст бактеріальної флори, ефективна при захворюваннях печінки, перешкоджає розвитку атеросклерозу, знижує вміст холестерину в крові.

Шипшина звичайна — *Rosa canina* L. В лісових насадженнях представлена невеликою кількістю. Полівітамінна рослина, має заспокійливу, антимікробну, в'язку, протизапальну, кровоспинну, сечогінну і регулюючу дію. Застосовується при лікуванні неврозів, астенії, недокрів'я, гіпертонічної хвороби та атеросклерозу. Вона підвищує опірність організму до інфекційних і простудних захворювань, полегшує їх перебіг, прискорює загоєння ран і переломів. Шипшину бажано додавати в усі лікарські збори.

Липа серцеподібна — *Tilia cordata* Mill. Домінуючий вид в досліджених лісових насадженнях. Липовий чай відомий як сильний потогінний засіб, який застосовують при простудних захворюваннях, активізує захисні сили організму, сильний профілактичний засіб при небезпеці застуди, грипу, гіпертонічної хвороби. Застосовують настій при судинних кризах. Настій квіток липи вживають для полоскання при стоматиті, гінгівіті, ангіні та інших запаленнях.

Дуб звичайний — *Quercus robur* L. Також масово представлений в широколистяному лісі. Кора дуба надає сильну протизапальну і в'язучу дію. Призначають при гострих і хронічних ентероколитах, що супроводжуються проносами, а також при різних кровотечах. Відвар кори рекомендується для полоскання рота і горла при запальних процесах, хрипоті, парадонтозі, при поганому запаху з рота. Дубовий відвар застосовують при опіках, для лікування пролежнів і екзем. Кора дуба входить до складу зборів для полоскання горла.

Гіркокаштан звичайний — *Aesculus hippocastanum* L. Досить часто зустрічається на дослідженій території. Застосовують при гіпертонічній хворобі, захворюваннях серця і судин, атеросклерозі для лікування і профілактики тромбозів тощо. Народна медицина рекомендує при суглобовому ревматизмі, хворобах печінки, а головне — для лікування варикозного розширення вен і виразок гомілки, геморою, тромбофлебиту, деяких гінекологічних захворювань, пов'язаних із застоєм крові в малому тазу, при ревматизмі та артриті [2, 3].

Акація біла — *Robinia pseudoacacia* L. Є одним із домінантних видів. Настій квіток використовують при болях у шлунку або кишечнику, при захворюваннях сечового міхура і сечокам'яної хвороби. Настоянку квіток застосовують зовнішньо у вигляді компресів при ревматизмі, міозитах, невралгії та тромбофлебії. Настоянку листя і відвар кори використовують при загостренні гастриту і виразкової хвороби шлунка.

Терен колючий — *Prunus spinosa* L. На даній території представлений незначною кількістю у народній медицині використовують як дієтичний і лікувальний засіб при захворюваннях шлунку та кишечника. Плоди, квітки і кору терну застосовують як кровоочисний засіб, особливо при нашкодливих висипах, масових фурункулах. Квітки терну корисні при різних хворобах печінки, регулюють перистальтику кишків і є цінним проносним засобом. Корені і молода деревина мають потогінні властивості. Листки терну рекомендують як сечогінний і проносний засіб [2].

В'яз гладкий — *Ulmus laevis* Pall. Представлений у невеликих кількостях. Всередину — при водянці, хронічному ревматизмі, лихоманці як протизастудний засіб, зовнішньо — як протизапальний засіб при опіках у вигляді мазі або примочки з відвару кори. Відвар кори в'яза застосовується в народі при різних шкірних хворобах і для зняття болю при раку внутрішніх органів. Відвар листя застосовується для спринцювання при болях.

Береза повисла — *Betula pendula* Roth. Зустрічається досить рідко. Березовий сік активізує обмін речовин і діє як сечогінний засіб, його рекомендують при трофічних виразках, фурункулозі, вуграх, лишаях, екземі та інших шкірних захворюваннях. Настій листя вживають при набряках, викликаних серцевою недостатністю, недокрив'ї та авітамінозі. Його використовують для промивання сечовивідних шляхів, при бактеріальних запальних захворюваннях. Настоянка березових бруньок — має відхаркувальну і жовчогінну дію. Зовнішньо застосовують у вигляді розтирань і компресів при міозитах, артритах, виразках, саднах, пролежнях, гнійних ранах [1, 2].

Тополя тремтяча — *Populus tremula* L. Досить часто зустрічається у широколистяному лісі. Входить до складу деяких жарознижуючих і протиревматичних ліків. За допомогою компресу з листя можна вилікувати ревматизм, кору використовують для боротьби з сифілісом, цингою, лихоманкою і радикулітом. Сік осики незамінний при лікуванні лишаю і бородавочок. Лікувальний ефект має проти таких захворювань як цистит, подагра, енурез, анемія, запалення нирок і сечового міхура, геморою, сухий кашель, простатит, невралгія, ішіас, больові синдроми різного походження.

Груша звичайна — *Pyrus communis* L. Зустрічається рідко на досліджуваній території. Плоди застосовують у народній медицині, оскільки вони мають закріплюючу, сечогінну, дезінфікуючу та жарознижувальну дію. Успішно застосовують при лікуванні діабету. Високий діуретичний ефект пояснюється наявністю в їх складі ефірних масел. Відвар на основі

сушених груш надає антисептичну, знеболювальну та сечогінну дію. Печені і варені плоди рекомендують при задусі, сильному кашлі, туберкульозі. Груша звичайна використовується в лікуванні сечовидільної системи, хвороб шлунково-кишкового тракту.

Ліщина звичайна — *Corylus avellana* L. Даний представник у широколистяному лісі зустрічається досить часто. Листя має сечогінну і загальнозмцнюючу дію, використовуються для лікування нервових захворювань, анемії, запаленні передміхурової залози, хворобах печінки, лімфатичних вузлів. Настої і відвари допомагають при сечокам'яній хворобі, недокрів'ї, рахіті, авітамінозі і кишкових захворюваннях. Кора має антисептичну та судинозвужувальну властивість. Її рекомендується використовувати при капілярних геморагіях та варикозному розширенні вен.

Клен гоstroлистий — *Acer platanoides* L. На дослідженій території є досить поширеним представником. Має сечогінні, знеболюючі, жовчогінні, протизапальні, загальнозмцнюючі, ранозагоювальні, антисептичні, протиблювотні, тонізуючі і антибактеріальні властивості. Дерево містить дубильні речовини, які нормалізують роботу шлунково-кишкового тракту, знімають запалення тощо. Алкалоїди діють заспокійливо на центральну нервову систему, поліпшують роботу м'язів, нормалізують кровообіг, знімають біль в суглобах, зупиняють кровотечу, знижують артеріальний тиск. Настоем з молодих листків обробляють гнійні і довго загоюються рани [1, 2, 3].

Таким чином, досліджені деревні види володіють цінними лікувальними властивостями, які мають перспективи для подальшого широкого застосування в медицині, зокрема народній, в дослідженому адміністративному регіоні.

Література

1. Гродзинський А.М. Лікарські рослини: Енциклопедичний довідник / Андрій Михайлович Гродзинський. — К.: "Укр. енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 1992.
2. Мінарченко В. М., Атлас лікарських рослин України (хорологія, ресурси та охорона) / В. М. Мінарченко, І. А. Тимченко — К. : Урожай 2002.
3. Перевозченко И. И., Лекарственные растения. / Перевозченко И.И., Заверуха Б.В., Андриенко Т.Л. — К. : Урожай, 1991.

ВПЛИВ ВІРУСІВ НА ЛЮДСЬКИЙ ОРГАНІЗМ

Костяна А.А., Корчан Н.О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Віруси — є найдрібніші форми життя, які складаються з молекули нуклеїнової кислоти, носія генетичної інформації, оточеної захисною оболонкою з білків. Основною рисою вірусів є те, що вони можуть розмножуватися тільки паразитуючи в клітинах зараженого організму. Віруси не мають власного апарату для синтезу органічних молекул, тому для самовідтворення вони використовують ресурси клітини хазяїна. У живій природі існує величезна кількість різноманітних вірусів, які паразитують в клітинах бактерій, рослин, тварин, у тому числі і людини. Частіше за все розмноження вірусів в клітинах призводить до загибелі останніх, таким чином,